

Karmen Uranga Etxeberria

*Azkoitia,
Gipuzkoa
(1926)*

Aurkibidea

Biografia

Madariaga auzoko Arozpide baserrian jaio zen. Aita zuen bertakoa; ama, berriz, Elgoibar parteko Azkaratekoa zen. Bederatzi anai-arreba izan ziren. Etxetik ordubetera zuen Madariagako eskolan ibili zen, baina ez omen zuten askorik ikasten. Madariagazpi baserrira ezkondu zen.

Zintak

AZK-062

• **Proiektua:** Azkoitiko ahotsak

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane
- **Data**: 2020-02-13
- **Iraupena**: 76 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Eskolara ordubeteko bidea; soldaduekin pilotan

- **Erref**: AZK-062/004
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:00:45. **Bukatu**: 00:02:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Bere jaiotetxetik (Arozpidetik) Madariagara ordubete behar izaten zuten oinez. Auzoko neska-mutilak maisu batekin ibili ziren bertako eskolan, baina errezatzen eta "firmie botatzen" bakarrik ikasi omen zuten. Gerra sasoian soldaduak etortzen ziren Azkaratetik eta haiekin pilotan jarduten zuten, eskolatik irtendakoan.

2. Madariagako on Juan abadea

- **Erref**: AZK-062/006
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:02:22. **Bukatu**: 00:05:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Neguan farolarekin argi eginda joaten ziren Madariagara, mezara. On Juan abadea bertan egoten zen neskamearekin. Pilotan jokatzeari gustatzen zitzaion eta sotana eta guzti jarduten zuen. Abadearen txakurra pilota bila nola joaten zen. Gerra sasoian, meza ematen ari zela, preso hartu zuten eta Teruelen hil omen zen gero. Oso euskaltzalea zen. Ehiztaria ere bazen.

3. Juan Joxe Garmendia, Madariagako maisua eta sakristaua

- **Erref**: AZK-062/008
- **Iraupena**: 0:02:43. **Hasi**: 00:06:16. **Bukatu**: 00:08:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Madariaga auzoko maisua, Juan Joxe Garmendia, sakristaua ere bazen. Bertan bizi zen eta bederatzi seme-alaba hazi zituen hantxe. Maisu lanaz gain, "abarketan" ere (abarkak egiten) egiten zuen. Eskola-orduan lo hartzen zuen eta, hura lo zegoen bitartean, ume guztiak jolasean. "Manuskrituak" edukitzen zituzten eskolan, irakurketarako. Hilean behin konfesatu egin behar izaten ziren.

4. Eskolatik etxerakoan ardiak batu behar

- **Erref:** AZK-062/011
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:09:52. **Bukatu:** 00:11:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Garai bateko bizimodua oso desberdina zen. Ardi asko izaten zuten etxean. Eskolatik etxerakoan, mendian ardiak bildu eta etxera eramane behar. Ardi-esnearekin mamia egiten zuten. Goizean taloa eta esnea gosaltzeko.</p>

Transkripzioa

- Eneeeeeee! Diferentie da, orduko bizi izetie ta oingue oso diferentiek die, oso e! Buenoo...! Ordun talue ta esnie janda etorten giñen; mamixe... Ardi asko eukitzen gendun ta, zea, geo, eskolatik etxeakun ardixek etxea eman ber izeten giñuzen ta hor mendittik hartu ta... Ta etxeakun jatxi geo haura. Etxin artajorran-ta lan asko eukitzen zebe ta. Ta guk, eskolatik etxeakun, ardixek eman ber etxea. Ta geo han jatxi; sartzen zittuen... Mamixe jan ta...

- Haura zeuanian gustora, gaiñera, ezta?

- Bai, talue, talue ta esnie goizien, talue ta esnie. Gaztaiakin talua ta gero esnia. Baaaai... orduko zea buenoooo...! oso diferentie lehendik.

5. Garai bateko koltxoiak

- **Erref:** AZK-062/012
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:11:00. **Bukatu:** 00:12:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Bera umea zenean etxean bazuten ura, baina argirik ez. Ilundutakoan, ohera eta goizean argitu arte lo. Garai bateko koltxoiak. Koltxoiaren azala garbitu eta ilea harrotzeko bi makilaz osatutako tresna batekin jotzen zen. Arto-malutarekin egindako koltxoiak ere ezagutu zituen.

6. Logelak "erraldoia"rekin nola garbitzen ziren

- **Erref:** AZK-062/013
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:12:52. **Bukatu:** 00:14:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Flora
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Logelak "erraldoia"rekin garbitzen ziren. Sortak egin, lotu eta hari makila bat sartuta, harekin garbitzen ziren gelak. Usain ederra izaten zuen. Gainera, arkakusoak uxatzeko ona zela esaten zen.</p>

7. Garai bateko bizimodua; familia handiak baserrietan

- **Erref:** AZK-062/014
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:14:12. **Bukatu:** 00:16:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

<p>Garai batean ez zen dirurik eta etxeko gauzeekin konpondu behar. Aitak baserrian lan egiten zuen. Orduan baserritik inor ez zen kalera joaten lanera. Azkoitian "abarketan" (abarketak josten) lan egiten zuen jendeak. Baserrietan familia handiak ziren garai batean; 10 umetik beherako etxe gutxi. Beraiek ere 9 anai-arreba izan ziren. Sukusu baserrian 14 senide ziren. Larraskandan 15.</p>

Transkripzioa

- Diruik ez zan ordun. Oingo moduan? Diruik ez.
- Bueno, baiña etxeko gauzeekin arreglau, ezta?
- Bai, etxeko gauzeekin arreglatzen zien, bai. Hartzen zan apurra ere gorde eo, nik ez dakit, ostien zeozetako izengo zan.
- Aittak ze eitten zeban, basarrixan eitten zeban lan?
- Bai, ba, bertan lana eitten zun ta, aittek, eta...
- Nun eitten zebala?
- Alaba: Bertan, etxien.
- Etxien, etxien. Ordun... Oin tallerretaa-ta ihesi juten da jendie, baiño ordun ez zan tallerrik!
- Gaiñea, urruti handik, ezta?
- Bai, ta abarketan. Azkoitixen abarketie zan dana. Dana abarketie. Ta abarketan ta holaxe jendie. Basarritik ez zan ordun iñor juten. Kuadrille galantak basarrixetan egoten zien orduen! Pamilixe galantak.10-11 ume ez dan etxeik ez zan egoten, ta pentsaizu... ze? Ittota jendiekin! Ittota!
- Zuek zenbat ziñazien?
- Gu geu´re beatzi-o bagiñen. Bai, bi edo hiru hildekuk izengo zien, baiñe beatzi euki zittun gure amak´e. Bai.
- Bai, garai bateko emakumik´e... pentsau, beatzi ume ta...
- Bai, ba. Bai. Ordun´e izengo zan zeoze!
- Gaiñera etxian jaiotzen zian, gaiñera.
- Ene, ene, ene...Xukuxun´e izen ziñen, e?

- Xukuxun?
- Xukuxu.
- Bai, nere lagune...
- Haek´e 14-o bazien. 14. Ta hemen Larraskanda goikuan 15.
- 15, pentsau...
- Bai, lehen 10 umetik beherako etxeik... bat´e ez. Telebisixoik ez zan ordun ta...

8. Emakumeek elkarri laguntzen zioten, haurrak izaterakoan

- **Erref:** AZK-062/015
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:16:10. **Bukatu:** 00:18:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Garai batean umeak etxean jaiotzen ziren. Berak ere etxean izan zituen bi seme-alabak, etxeko amak (amaginarrebak) lagunduta. Garai batean ume asko izaten zirenez, emakumeek bata besteari laguntzen zioten. Hala ere, haurrak nola izaten diren isilean gordetzen zen. Baita hilerokoaren inguruko kontuak ere. Horri buruz hitz egitea bekatua izango ote zen dio.

9. Madariagako erromerian dantza lotua debekatuta

- **Erref:** AZK-062/016
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:18:39. **Bukatu:** 00:21:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Madariaga auzoko erromerian debekatuta zegoen dantza lotua. Herriko emakume batzuk zelatan egoten ziren, gainera. Gero erromeria handik kendu eta Elgoibar parteko Gurutzetan ipini zuten, han libre zelako. Baina beraiek ezin joan, urrun geratzen zitzaien eta. Madariagan Sakabi soinu-jotzailea egoten zen.

10. Larraskandako erromeria; Pagaolatzako emakume soinujolea

- **Erref:** AZK-062/017
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:21:12. **Bukatu:** 00:23:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Larraskandan soinua jotzen zuen emakume elbarri bat zegoen. Izatez Pagaolatza baserrikoa zen eta ondo jotzen omen zuen. Madariagako erromeria kendu zutenean, hara joaten ziren. Han ere dantza lotua debekatuta zegoen, baina ezkutuan jarduten zuten. Inguruetako neska-mutilak elkartzen ziren. Ardoa ematen zuten.

11. Garai batean mantzanilla gehiago mendietan

- **Erref:** AZK-062/020
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:25:11. **Bukatu:** 00:26:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Natura » Flora

Laburpena:

Umetan auzoko neskak inguruko zelai batera joan eta hantxe jolasten ziren, mantzanillak biltzen. Garai batean askoz ere mantzanilla gehiago zela dio. Orain asko galdu da. Zerk eragin ote du?

12. Umetako jolasak: "tximili-kortetan", soka-dantzan eta "etxekoandrezketan"

- **Erref:** AZK-062/021
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:26:12. **Bukatu:** 00:28:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetan egiten zituzten jolasak. "Tximili-kortetan" ibiltzen ziren, batek kontatzen zuen bitartean, besteak ahal zuten lekuan ezkutatuta. Soka-dantzan ere bai; "Al corro de la patata" abesten zuten. Panpinarik ez zuten izaten. "Etxekoandrezketan" nola ibiltzen ziren harriekin eta tomate poteekin.

13. Madariagako bi frontoietan pilotan

- **Erref:** AZK-062/023
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:28:46. **Bukatu:** 00:29:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Pilotan aritzen ziren Madariagako frontoian, eskolara joaten zirenean. Bi frontoi daude. Eguraldi onarekin frontoi handian jarduten zuten eta, euria zenean, goikaldekoan, estalitakoan. Orain hiru etxe hutsik daude.

14. Aititak abarkak eta abarka-sokak egiten zituen

- **Erref:** AZK-062/025
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:29:38. **Bukatu:** 00:31:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

<p>Baserrian lan asko izaten zuten. Ganadua, ardiak eta txerria izaten zituzten. Txerrikumeak jaio behar zirenean, aitita txerria zaintzen egoten zen gauean. Ardien ile zuriak eta beltzak nahastu eta, kardarekin landu ostean, haria egiten zuen aititak. Abarka-sokak egiten zituen gero. Abarkak ere berak egiten zituen ganaduaren larruarekin. Lehorrean ibiltzeko onak ziren, baina bustirako ez.</p>

15. Zakuarekin egiten zituzten gonak edo soinekoak

- **Erref:** AZK-062/026
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:31:40. **Bukatu:** 00:33:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Zakuarekin egiten zituzten gonak edo soinekoak. Horretarako, tindatu egiten zituzten lehenbizi. Zaku onak egoten ziren. Barruko arropak. Amak josten zituen arropak. Galtzerdiak amamak egiten zituen. Abarkak eta abarka-sokak, berriz, aititak. Orduan ez zen dirurik eta etxean zegoenarekin moldatu behar.

16. Umetan jarritako belarritako parearekin nagusitu arte

- **Erref:** AZK-062/028
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:33:37. **Bukatu:** 00:34:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Apaintzea

Laburpena:

Belarritako pare bat izaten zuten, umetan jarritakoa. Uztai txikiak izaten omen ziren, atzean lotzen zirenak. Sendagarriak ziren. Neska handi egindakoan ere haretxekin.

17. Abarketa asko egiten zen Azkoitian

- **Erref:** AZK-062/029
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:34:42. **Bukatu:** 00:36:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Etxean egindako larruzko abarkekin ibiltzen ziren, ez zuten izaten gomazko abarkarik edo zapatarik. Azkoitian abarketak erabiltzen ziren asko. Egin ere asko egiten ziren. Plaza Berrian jende ilarak egoten ziren kalean, denak abarkak josten. Txapel fabrika ere bazegoen herrian. Lehen ohikoa zen txapela janztea; mutilek oso gaztetatik erabiltzen zuten.

18. Elurra zen batean prakak jantzi zituelako, isuna

- **Erref:** AZK-062/030
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:36:50. **Bukatu:** 00:39:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Mutilen garai bateko janzkera. Alkandora eta brusa. Mutikoek praka motzak erabiltzen zituzten, baita neguan ere. Neskak beti gonarekin. Behin Agiña baserriko emakumea prakekin joan zen kalera, elur handia zegoelako, eta isuna jarri zioten. Abadeek sotana erabiltzen zuten, baina azpitik prakak. Emakumeek, ordea, ezin prakarik jantzi!</p>

Transkripzioa

- Neska koskorrak, zuek esan dezue, zakuekin egindako soiñekue edo gonie eta mutilek ze?

- Mutilek´e ez dakit nik, halako xamarrak ibiliko zittuen edo, nik ez dakit nolakuek ibiltzen zittuen. Antzekuek ibiliko zittuen. Alkondarie...

- Brusan bat edo...?

- Brusa, brusa´re bai. Brusaakin alkondaie einde ta... ahal dan moduen.

- Ta praka luziak edo motzak?

- Praka motzak, mutil koxkorrak praka motzakin beti.

- Neguan´e bai?

- Bai, neguan´e bai. Ta geu´re halaxe ibiltzen giñen, e! Gona motzak jantzitte. Prakaik... prakaik sekula ibili ez.

- Hori be pekatua izango zan.

- Pekatua! Azkoitixen elurre einde, Agiñakua, Arantxa, haura prakak jantzitte jun, elurra haundixe ta, zeera, kalea, ta multie ein zixoben!

- A bai?

- Bai! Multie ein zixoben. Ez zan... Emakumiek ez zun jantzi ber. Ta abariik... abarik´e han eukiko zittun ba azpixin prakak? Beak eukiko zittuen haixek prakak, baiña.... sotanien jantzitte ibiltzen zian.

- Eta multia zeñiek ein zetsan, abadiak? Edo...

- E?

- Zeñiek ein multia? Abadiak ingo zetsan?

- Hori herrixek aiuntamentuk ingo zixon, aiuntamentuaandik eo. Nik ez dakit zeñiek... baiña multie. Ja! Ez zan gehixo iño... prakaik jantzi jendiek berriz´e, prakaik pe. Ta gero dana prakie! Emakumiek´e danak prakakin! Aber... Ta alde earra!

- Klaro! Hor laneako-ta´re bai, ezta?
- Bai, bai, bueno, bueno...! Hotzakin...
- Garotara juateko ta...
- Hotzak ixa akabauan etxea. Jantzi gona motzak eta segi hortxe ahuntzak bezelaxe!
- Gero, esan dezu, neguan elurra haundixa zala eta orduan, gaiñera, negua gogorraua izaten zan, ezta?
- Bai, ba, negu gogorra, negu gogorra zauen ta prakakin jun zan itxuria. Baiña... ala! Kastigua! Hori ez dao ondo, baiña... Basarrittik jun ber ta... kalea ta... holakotxe jendie lehen. Aber...

19. Arropak nola garbitzen zituzten; aurrerapenen onurak

- **Erref:** AZK-062/031
- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:39:27. **Bukatu:** 00:42:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Arropak etxeko harraskan garbitzen zituzten, etxean ura bazuten eta. Ura beheko sutan berotzen zuten, laratzean ontzi handi bat ipinita. Ekonomia jarri zutenean, sekulako aurrerapena! Chimbo edo Lagarto xaboia izaten zituzten. Etxean xaboia eman eta kanpoko askan astintzen zituzten arropak. Gero, bihurritu eta eseki. Senide batzuen etxean ez omen zen argindarrik eta urik eta 9 seme-alaba hazi zituzten. Bizimodua nola aldatu den. Gaur egungo aurrerapenei esker zenbat lan aurreratzen den.

20. Etxean egiten zuten ogia

- **Erref:** AZK-062/032
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:42:38. **Bukatu:** 00:43:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Ortuan porruak eta azak izaten zituzten, besteak beste. Soroan artoa, baba, garia... Ogia etxean egiten zuten, hasieran ekonomikan eta gerora labean. 12-13 ogi erretzen zituzten batera.

21. Garia igitaiarekin ebaki, lehortu eta txanketa-harrian jo

- **Erref:** AZK-062/033
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:43:35. **Bukatu:** 00:46:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Gariaren inguruko lanak. Igitaiarekin ebakitzen zen. Gero, tolestuta ipini eta lotu. Ihartzen zenean, txanketa-harrian jo. Ganbaran egoten ziren txanketa-harriak. Gari-aleak lurrera erortzen ziren. Gari-metak. Gero "dornuan", garia garbitzeko makinan, garbitu. Gari aleak kutxan gordetzen ziren. Errotara nora joaten ziren. Urruti egon arren, astoari zorroak lotu eta joan egin behar.</p>

22. Eguerdian baba gorriak eta iluntzean zuriak

- **Erref:** AZK-062/035
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:46:49. **Bukatu:** 00:48:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Artoaren inguruko lanak. Artaburuak lehortutakoan, aletu egin behar. Gero, errotara. Harekin taloak egiten zituzten. Goizean taloa eta esnea jaten zituzten. Eguerdian baba gorriak eta iluntzean baba zuriak. Ardiren bat hiltzen zenean, haren haragia izaten zuten. Bestela, urtean txerri bat edo bi ere hiltzen ziren. Arrainik ez zuten jaten. Edateko sagardoa edo ura.

23. Nolako sagardoa egiten zuten etxean

- **Erref:** AZK-062/036
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:48:29. **Bukatu:** 00:50:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagardoa etxean egiten zuten. Kutxa handi batera sagarrak bota eta mazoarekin jotzen zituzten. Pats hura barrikan sartu eta ura gaineratzen zioten gero. Zer sagar klase izaten zituzten: Errezil sagarra, San Juan Sagarra, "mokoluzia", San Pedro sagarra... Denak nahasten zituzten sagardoa egiteko.

24. Haizeak inguruetako aran arbolak txikitu

- **Erref:** AZK-062/037
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:50:15. **Bukatu:** 00:51:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Aranak izaten zituzten baserrian. Inguruetan asko omen zen, baina haizeak txikitu zituen arbolak. Aran anpolai-gorria zeukaten etxe ondoan, baina hura ere txikitu egin omen du haizeak.

25. Bi orduko bidea kalera jaisteko

- **Erref:** AZK-062/038
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:51:07. **Bukatu:** 00:54:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Ama Elgoibarko azokara joaten zen saltzera, elgoibartarra zen izatez eta. Azkoitira ere jaisten ziren. Oinez joan behar, astoa hartuta. Pare bat ordu behar izaten zituzten. Bera ere joaten zen azokara, Elgoibarrera, goizeko zortzietarako. Bidean Gurutzeta parean itzaltzen zitzaion argia eta ilunpean joan behar. Plazan jartzen ziren eta postuagatik ordaindu egin behar izaten zuten. Gero, behar ziren erosketak egin eta bi orduko bidean etxera buelta.

26. Klean erosten zituzten jakiak

- **Erref:** AZK-062/039
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:54:19. **Bukatu:** 00:55:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Klean zer elikagai erosten zituzten: kafea, olio, azukrea, txokolatea... Soltean erosten ziren. Olio klase bakarra egoten zen.

27. Abadeak mahats moskatela eman zionekoa

- **Erref:** AZK-062/040
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:55:30. **Bukatu:** 00:56:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Abadeari oilasko pare ematen zitzaion, soroetan egiten zituen bedeinkazioen trukean. Behin oilasko pare eraman zionean, mahats moskatela eman zion probatzeko eta izugarri gustatu zitzaion. Amak ere eramaten zuen mahatsa, baina beltza eta txiki-txikia.

28. Abadea baserririk baserri soroak bedeinkatzen

- **Erref:** AZK-062/041
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:56:53. **Bukatu:** 01:00:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Udaberrian abadea baserririk baserri joaten zen sakristauarekin, soroak bedeinkatzera. Larraskandan beheko baserriraino ez joatearren, goitik egiten zuen bedeinkazioa. Bedeinkatzera joaten zenean, arrautzak eta gazta ematen zizkioten abadeari eta udazkenean oilasko pareak. Jaiero bi meza egoten ziren Madariaga auzoan, zortzietan eta hamaiketan. Abadea bertan bizi zen neskamearekin. Haren etxean lapiko txikia baina gozoa zegoela dio.

29. Hildakoa kalera eramateko, zortzi gizon behar

- **Erref:** AZK-062/043
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 01:00:24. **Bukatu:** 01:03:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Hiletarik ez zen egiten Madariagan. Norbait hiltzen zenean, gorputza oinez eramane behar bi orduko bidean. Zortzi gizon behar izaten ziren, bidean txandak egiteko. Nondik zehar joaten ziren. Gizon haiei hamarretakoa eman behar izaten zitzaion gero. Aittolako gizona eramane pasatu zuela traturik txarrena esaten zuen auzoko gizon batek. Bideak ere ez ziren batere onak orduan.

30. Ezkontutakoan, arreoak gurdian

- **Erref:** AZK-062/046
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 01:04:34. **Bukatu:** 01:07:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Norbait ezkontzen zenean, arreoan etxerako gauzak eramane behar izaten ziren: koltxoia, izarak, barruko arropak... Bera ezkontu zenean ere gurdikada eramane zuten. Gurdiak irrintziz ipintzen ziren nahita, norbait ezkontzen zela jakinarazteko. Suziriak ere botatzen ziren. Bi eguneko ospakizunak egin zituzten etxean, bera ezkontu zenean. Txahala hil zuten etxean eta legatzak ere ekarri zituzten kaletik.

31. Sendabelarrak eta enplastoak

- **Erref:** AZK-062/050
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 01:10:47. **Bukatu:** 01:13:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Asun-ura eta lahar-puntaren ura omen ziren onak. "Garduelak", zelaietan egoten diren belar latzak. Marrubi-belarren ura ere ona omen da odola mehetzeko. Enplasto asko egiten ziren garai batean, arrautza, ardoa eta zahiarekin.

32. Auzoko bidea Madariagaraino bakarrik; telefonoa ere bertan

- **Erref:** AZK-062/052
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 01:13:23. **Bukatu:** 01:14:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikak eta sasimedikak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

<p>Mediku gehienek izango zuten kotxea garai batean, baina baserrietaraino ezin joan, biderik ez zegoen eta. Orduan Madariagaraino bakarrik zegoen bidea. Telefonoa ere hantxe bakarrik zegoen.</p>

Transkripzioa

- Medikuk automobilla gehidxenak eukiko zebeñ ordun´e, baiña mendire-ta ezin jun! oiñez jun ber!
- Klaro, klaro, biderik ez zan egongo ta...
- Madarixaa etorriko zan, baiña oinez ibili ber gero. Bai, ba, ez zan-ta kamiñoik eta... Gaur basarri danetaa dao, berriz, kamiñua, baiña ordun ez! Ordun ez zan.
- Klaro. Ordun ze zeuan Madariagaraiño bakarrik bidia?
- Madaridxaraiño bakarrik.Ta telefonua´re bat. Madaridxan bakarrik. Eta baten bati hots ein ber baziñon, Madaridxara jun ta... Madaridxara jun ber.
- Ta bazeuan hor telefonua, e?
- Bai, bezauan. Hor bazauan. Egoten zan hor telefonua, Bai. Baiña ostien kitto, ez zan telefonoik iñun´e, Madaridxaa jun ber.
- Alkarri abisua pasatzeko, orduan, hona etorri bihar.
- Bai. Bai.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-16

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com